

## Examenul național de bacalaureat 2023

### Proba E. c)

#### Istorie

#### Simulare

*Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar, educator-puericultor; - profil teologic, toate specializările.*

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de trei ore.

#### **СУБЈЕКАТ I**

**(30 бодова)**

Прочитајте, пажљиво, ниженаведене изворе:

**А.** „У Румунији (România), комунистички лидери бавили су се реорганизацијом пољопривреде као део укупног плана за стицање пуне контроле над економијом. [...] Сходно томе, у првој фази, 1949-1953, партија је, [...] онима који су се пријавили у пољопривредним задругама, нудила разне бенефиције [...]. Али како је мало сељака било спремно да се одрекне своје земље и стоке, партија и њени агенти прибегли су другим методама. [...] Насиље, које су политички лидери у почетку избегавали да користе, [...] је постало неопходни инструмент. Претње и насиља имали су различите облике: добростојећи сељаци [...] су хапшени, затварани или протерани из својих домова, а имовина им је конфискована. [...]

Успоравање је обележило другу фазу колективизације између 1953-1956. Разлози за промену ритма били су различити. [...] Током Георгиу-Дежових (Gheorghiu-Dej) посета Москви у овом периоду, нови совјетски лидери изразили су своје незадовољство укупним економским учинком Румуније. Међутим, челници Румуна били су [...] свесни недостатака пољопривредне производње и последица занемаривања материјалног благостања становништва. Стога су били спремни, барем за сада, да размотре умеренији приступ решавању руралних проблема.”

(K. Hitchins, *Scurtă istorie a României*)

**Б.** „У Румунији, [...] 80-их година прошлог века, «национални» комунизам се и даље показао као најрепресивнији [...], уз албански комунизам. Репресија је заиста била карактеристика комунистичког система [...].

Румунија Николаја Чаушескуа (Nicolae Ceaușescu) [...] морала је да се суочи, од друге половине 70-их, са озбиљном економском и социјалном кризом, што је изазвало снажан протест. Ако је овај покрет део линије борбе за демократске слободе које су се манифестовале у другим земљама, у Румунији је имао корене посебно у радничкој класи. Велики штрајк тридесет пет хиљада рудара у Долини Жиуа (Valea Jiului), у августу 1977 године, демонстрације и штрајкови у лето 1980. [...], побуна у Долини Мотруа (Valea Motrului) у јесен 1981. и друге протестне демонстрације изазвале су оштру репресију од стране власти Чаушескуа. [...] Са тренутним успехом, али узалудним на дуге стазе, пошто су демонстрације и штрајкови поново избили 1987 године, кулминирајући народним покретом у Брашову (Brașov) у новембру. [...]. Сукоби са органима за очување реда били су насилни [...]; извршено је стотине хапшења.”

(S.Courtois, N.Werth, J.L.Panné, A.Paczkowski, K.Bartosek, J.L.Margolin, *Cartea neagră a comunismului*)

Полазећи од ових извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените један историјски простор наведен у извору **А**. **2 бода**
2. Одредите, из извора **Б**, једну информацију која се односи на акције у периоду 1977-1987. **2 бода**
3. Наведите по једног политичког вођу назначеног у извору **А**, односно у извору **Б**. **6 бодова**
4. Напишите, на испитни папир, слово које одговара извору који тврди да «национални» комунизам има репресивни карактер. **3 бода**
5. Напишите једну везу узрок-последица између две информације из извора **А**, назначивши улогу сваке понаособ (*узрок*, односно *последица*). **7 бодова**
6. Представите друге две тоталитарне политичке праксе из румунске државе, осим оних на које се односе извори **А** и **Б**. **6 бодова**
7. Наведите једну сличност између две политичке праксе у румунској држави у прве четири деценије XX-ог века. **4 бода**

## СУБЈЕКАТ II

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведени извор:

„Нови цар Николај I (1825-1855) био је одлучан да следи интересе Русије у Румунским Кнежевинама (Principatele Române), а 1826. приморао је султана да прихвати Акерманску конвенцију. Она потврђује статус Русије као «силе заштитнице» и захтева владарима, бојарима и османском руководству да узму у обзир «запажања» руског амбасадора у Цариграду у вези са Кнежевинама. Ипак, велике несугласице са Османлијама [...] су и даље трајале, и априла 1828. Русија је објавила рат. Руске војске су заузеле Влашку (Valahia) и Молдавију (Moldova) [...] До августа 1829. руске јединице су пробиле османску одбрану [...] и спремале се да напредују ка Цариграду. Османске вође су схватиле да су у безизлазној ситуацији и прихватиле су мировне услове које су наметнули Руси. [...] Адријанопољски уговор, потписан [...] 1829. године, показао се као прекретница у развоју [...] Кнежевина. [...]

У Влашкој је Александру Гика (Alexandru Ghica) (1834-1842) желео да буде национални монарх и да стане изнад партија, али је његова идеја моћног владара онемогућила сарадњу са бојарима [...]. Чак ни његов наследник, Георге Бибеску (Gheorghe Bibescu) (1842-1848), није успео да умири бојаре, који су га оптуживали за ауторитарне амбиције. У Молдавији је владар Михаил Стурза (Mihail Sturdza) (1834-1849) [...] чврсто следио два циља: повећање властитог ауторитета и одржавање добрих односа са Русијом [...]. Његове несугласице са синовима бојара [...] претвориле су се у отворени сукоб, они су Стурзу сматрали браниоцем старог поретка [...].

Најважнији економски напредак у Кнежевинама несумњиво је било ширење спољне трговине. Велика Британија и Француска ушле су у конкуренцију за румунске сировине уз Отоманско царство и Аустрију [...]. Румунски извоз на Запад састојао се, наравно, од пољопривредних производа, пре свега житарица и животиња. Увоз је представљао углавном роба широке потрошње за богате, као што су текстили, стаклено посуђе и крзно [...].”

(K. Hitchins, *Scurtă istorie a României*)

Полазећи од овог извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените *силу заштитницу* Румунских Кнежевина наведену у извору. **2 бода**
2. Утврдите век на који се односи извор. **2 бода**
3. Напомените једну државу заинтересовану за економске односе са Румунским Кнежевинама и једну карактеристику румунске трговине, наведене у извору. **6 бодова**
4. Наведите, из датог извора, две информације о руско-османским односима. **6 бодова**
5. Формулишите, на основу датог извора, мишљење о политичком животу са румунског простора у периоду 1834-1849, подржавајући га са две информације из извора. **10 бодова**
6. Аргументујте, путем историјског догађаја, тврдњу да је румунска држава ојачала мерама донетим у периоду 1862-1870. (Бодује се представљање историјског догађаја и употреба појмова који изражавају узрочност и закључак). **4 бода**

## СУБЈЕКАТ III

(30 бодова)

Израдите, на приближно две странице, есеј о еволуцији румунског простора у XIII-ом – XVIII-ом веку, имајући у виду:

- напомену једне локалне аутономије са румунског простора, у првој половини XIII-ог века и напомену два аспекта у вези са њом;
- представљање једне историјске чињенице која је допринела стварању Влашке, која се одвијала у трећој-шестој деценији XIV-ог века;
- напомену једне акције која се одвијала на источно-карпатско румунском простору, у другој половини XIV-ог века и једну карактеристику ове акције;
- формулисање мишљења о организовању једне централне политичке институције са румунског простора у XVI-ом – прве две деценије XVIII-ог века и подржати га једним историјским аргументом.

**Напомена!** Бодује се употреба **адекватног историјског речника**, **структура** есеја, представљање **везе узрок-последица**, сачињавање **историјског аргумента** (представљање релевантне историјске чињенице и употреба појмова који представљају узрочност и закључак), поштовање **хронолошког/логичног редоследа** историјских чињеница и **уклапање** есеја у оквиру захтеваног простора.